

ÇOCUKLARDA SIK GÖRÜLEN DAVRANIŞ SORUNLARI VE YAKLAŞIM YÖNTEMLERİ

1. Tikler
2. Tırnak Yeme-Parmak Emme
3. Yalan Söyleme
4. Korkular
5. Saldırganlık
6. Aşırı Hareketlilik
7. Dikkat Eksikliği
8. Çalma Davranışı





TIKLER

Tikler sıklıkla yüz, omuz ve boyun kasları gibi belirli kas gruplarında, özellikle gerginlik anında ya da boş kaldığında ortaya çıkan, devamlı tekrarlanan, hareket ya da ses çıkarma şeklinde görülen istem dışı hareketlerdir. Göz kırpma, yüz kırıştırma, omuz atması, dudak hareketleri, geniz temizleme tiklere örnek olabilecek hareketlerdir.

NEDENLERİ

- * Çocuğun her hareketine müdahale edilen, aşırı baskılı ve otoriter bir ev ortamı ve aşırı kontrolcü ve titiz annelerin, çocuklarında daha sık görülmektedir.
 - * Kıyaslama yapma,
 - * Kardeş kıskançlığı,
- * Ortaya çıktığı bölgenin ya da organın uzun süren rahatsızlığı (örn; uzun süren burun akıntısı sonrasında burun çekmenin tik haline gelmesi) gibi faktörler etkili olabilmektedir.
- * Çabuk endişeye kapılan aşırı duygusal, sıkıntıları içine atan, ürkek ve çok titiz olan çocuklarda tikler daha uzun süre devam etmektedir.

Genellikle erkek çocuklarında daha fazla görülür.
Yorgunlukla ya da stresle sıklığı ve şiddeti değişebilir.

ÖNERİLER

- * Çocuğa sevildiği hissettirilerek kendine güven duygusu geliştirmesi sağlanmalıdır.
 - * Çocuğu başkalarıyla kıyaslamaktan ve eleştirmekten kaçınılmalıdır.
- * Çocuğu sürekli ikaz edip bu tiki yapmaktan vazgeçmesini istemek, sert tepki göstermek tiklerin devam etmesine ya da yeni tikler oluşmasına yol açabilmektedir.

Çocuğun tikleri nedeniyle azarlanması ve arkadaşları tarafından alay edilmesi ciddi zararlar verebilir. Okula devam etmek istemeyebilir.



TIRNAK YEME-PARMAK EMME

Bu davranış gerilim, taklit, rastlantı, aşırı baskı, kendine güvensizlik gibi birçok değişik nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Düzeltilmesi için; En etkili yöntem tırnak yemenin ve ısırmanın çok kötü bir alışkanlık olmadığı ve bunu isteyenlerin kolaylıkla terk edebilecekleri anlatılmasıdır.

Bu alışkanlık hala devam ediyorsa;
Kendine güven oluşturma, boş zaman uğraşları, bir başka davranışa yöneltme vb. eğitsel ve sosyal çalışmalara yer vermek yararlı olacaktır.

Parmak ve tırnağa acı fakat zararsız bir sıvı sürülebilir. Bu hem hatırlatıcı ve hem de tırnağını ağızına götürdüğü zaman acı ile birleştiğinde terk etmeye yardımcı olabilir.

Çocukları başarılarından dolayı ödüllendirme bazı durumlarda yarar sağlayabilir. Ancak bunun kısıtlı ve uygun şekilde kullanılması gerekir. Aksi takdirde çocuk yeni ödüller almak için bunu kullanabilir.

Çocuğun kendi tırnak bakımıyla uğraşması da yararlı olabilir.

YALAN SÖYLEME



Gerçek ve gerçek üstü olayları birbirinden ayırt edememe, (3-5 yaş çocuğunun hayal gücü çok geniş olduğu için anlattıkları yalan söylemek olarak değerlendirilmeyebilir) yetişkinlerin (anne-baba)gerçeği söylediği zamanki sert tutumları, sevgi ve ilgi eksikliği, anne-babayı örnek almak vb. nedenlerden kaynaklanır.

Bu davranışın giderilmesine yönelik baskı kullanmamak,başaramayacağı şeyleri onlardan istememek,başkalarıyla karşılaştırmamak,iyi model olmak,doğru ifadeleri ödüllendirmek,gösterilecek temel davranış olmalıdır.

KORKULAR

Korkuya neden olan durumların ortadan kaldırılması, ortamdaki uzak tutulması, olay ve nesnelere hakkında sağlıklı bilgilendirme yapılması, sistematik duyarsızlaştırma vb. yöntemlerinin kullanılması yararlı olacaktır.



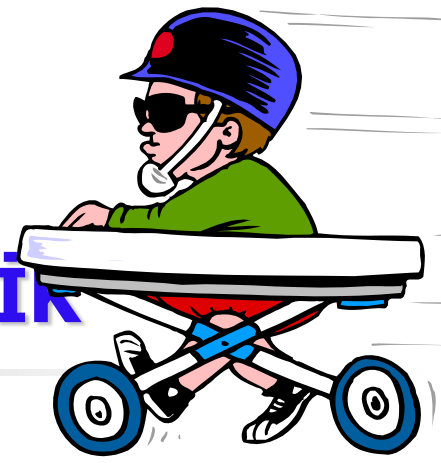
SALDIRGANLIK

Öfke, nefret, kıskançlık, hakim olma, kendine aşırı güven veya güvensizlik, gelecekte umutsuzluk, sosyal değerlerde çöküş, sosyalleşmeme, sevgi yoksunluğu, olumsuz model, taklit, karşıt tepki, bazı organik yetersizliklerin telafi edilmesi gibi birçok değişkenlerden kaynaklanmaktadır.

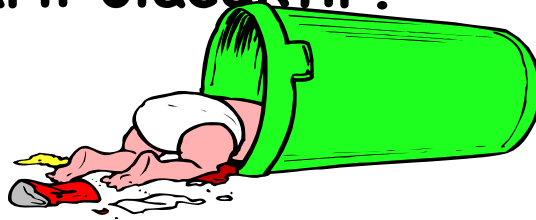


Bu davranışın önlenmesi veya azaltılması, çoğu zaman yaşam ortamlarının caydırıcı olmasıyla mümkündür. Yine de yanlış model olmama, aşırı eleştirmeme, fiziksel ceza uygulamama, çocuğa değer verici tutum gösterme, çalışmaya ve işbirliğine yönlendirme, sosyal ilişkiler geliştirme, sorumluluk verme, duygularla yüzleştirme gibi yollara başvurmak uygun bir yöntem olacaktır.

AŞIRI HAREKETLİLİK



Aşırı hareketlilik yerinde duramama, itaatsizlik, aşırı merak, dikkat dağınıklığı ve ilgilerin uçuculuğu şeklinde kendini gösterir. Bu rahatsızlık çoğu zaman organik nedenlerden ileri geldiği için, giderilmesi içinde tıbbi tedaviye yönlendirmek, doktor önerisiyle gerekiyorsa sakinleştirici ilaç kullanılmak yararlı olacaktır. Ev ve aile ortamında ise; hareketli, gürültülü, dikkat çekici ortamlardan uzak tutmak, gurup oyunlarına yönlendirmek, hobi oluşturmak, dikkat yönlendirmek, enerjiyi yararlı başka işe yönlendirmek ve dinlenme eğitimi yapmak yararlı olacaktır.



DİKKAT EKSİKLİĞİ



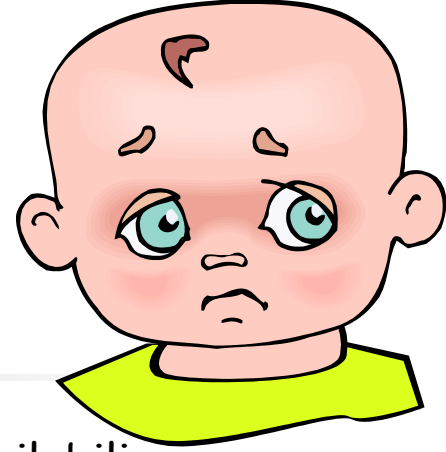
Bu durum bir konu üzerinde dikkatini toplayamama, ilgilerdeki dağınıklık, uyarıcılara kayıtsız kalma, kas kontrolüne sahip olamama şeklinde kendisini gösterir. Merkezi sinir sistemi bozuklukları, hormonal dengesizlik, genetik yapı, ateşli hastalık geçirme, yanlış ilaç kullanma, varsa özürün yan etkisi ve aşırı kaygı bu rahatsızlığın nedenidir. Bu rahatsızlığın giderilmesinde elektro şok, ilaç tedavisi vb. tıbbi veya psikoterapi yardımları alınmalıdır. Okul ortamında ise, sosyal ve psikolojik baskıların azaltılması, oyun odası ve oyun terapisi, formal ve karmaşık işlerden uzak tutulması sağlanmalıdır.

Çalma Davranışı



- Okul öncesi dönemde çocuk genellikle merak sonucu beğendiği eşyayı almak ister bu yüzden büyük bir tepki verilememelidir.
- Bu davranışının deşifre edilmemesine özen gösterilmelidir.
- Artık sana güvenmiyorum gibi ifadeler kullanılmamalıdır.
- Verilebilecek en güzel tepki;
- bu oyuncak sanırım yanlışlıkla sende kalmış arkadaşında oynadığının kaybolduğunu sandığı için çok üzülmüştü ve her yerde bunu arıyor. İstersen birlikte verelim arkadaşın mutlu olsun.

Utangaç Çocuklar



- Onu rahat bırakarak, yavaş yavaş dengesini bulmasına fırsat verilebilir.
- Çocuğu hatalı davranışları karşısında ayıplayarak utandırmak, özellikle başkalarının yanında bunu yapmak utangaçlığı daha da arttıracığı için bu konuda çok dikkatli olunmalıdır.
- Konuşması veya yaşıtlarıyla oynaması konusunda ısrar etmeyin. İstedığını ve hoşlandığı bir şeyi yapma konusunda serbest bırakmak çocuğu rahatlatır.
 - Topluluk önünde hissettiği kaygı düzeyini azaltabilmek amacıyla sınıfta yapacağı sözlü sunusunu rahatça anlatana kadar önce size sunması rahatlatıcı olabilir.
 - Önce çok büyük bir grup yerine bir arkadaşıyla grup çalışması yapmasını ayarlayın. Bu kişiyle toplumsal bir ilişki kurmanın faydasını yaşayacaktır.
 - Özellikle iyi olduğu becerilerde başka bir çocuğa yardımcı olması için görevlendirin
 - Panoya resim yerleştirme gibi sınıf içi sorumluluklar verilmesi kendini ortama ait ve işe yarar hissetmesini sağlayacaktır.
- Kendini bilgili hissettiği bir konuda öğretmen tarafından sınıfta soru sorulması, cevaplarsa sınıf önünde takdir ve tebrik edilmesi kendine güven duymasına yardımcı olur.

İnatçı Çocuklar



- Yapılmasını istediğiniz şeyi olabildiğince pozitif cümleler kullanarak ifade etmeye çalışın. 'Ayakkabılarını çıkart' demek yerine, 'Terliklerimizi giyelim haydi' demek daha etkilidir. Mesajlarınızı, 'hayır' yanıtı alamayacak şekilde iletin. '
 - Çocuk anne-babasının sırf kendisine muhalefet olmak için değil, onun iyiliğini istedikleri için bazı kurallar koyduğunu bilmelidir. Yasakladığınız şeyleri yapmaya kalktığında, nazikçe ona yasakladığınız şeyi neden hatırlatın ve yapabileceği alternatif bir şey önerin.
 - Örneğin yemekten önce gofret yemek istiyorsa, 'yemekten önce gofret yenmez' demek yerine 'yemekten önce gofret yersen yemeğini yemek istemeyebilirsin, ama istersen bu gofreti saklayabiliriz ve yemekten sonra yiyebilirsin' diyerek ona alternatif bir gofret yeme zamanı sunabilirsiniz. Veya duvarları çiziyorsa, 'duvarı çizme' demek yerine, 'duvarları çizersen duvarlar kirlenir, ama eğer istersen sana kâğıt verebilirim veya çizmen için duvara kâğıt yapıştırabilirim' diyebilirsiniz. Böylece, hayırlarınız onu daha az rahatsız edecek, bağımsızlığının elinden alındığını düşünmeyecek, onun isteklerinize önem verdiğinizi düşünecek, kuralların gerekçelerini öğrenecek ve sizinle çatışmaya girmeyecektir.
- Yasaklara uymadığında cezalandırmak yerine, kurallara uyduğunda onu ödüllendirin. Ödül verirken de 'sen harikasin, bunu ne güzel yaptın' gibi onu onayladığınızı belirtir bir cümleyi tercih edin.